

**Colecția *Viața în Hristos*
Pagini de Filocalie**

12

Sfântul Grigorie Palama

OMILII

II

Traducere din limba greacă veche de
Pr. Roger Coresciuc

Ediție îngrijită de Pr. Dragoș Bahrim

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

CUPRINS

Listă de abrevieri	9
Omilia a XXI-a	
La Înălțarea Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos; întru care se arată și cum se plinește Sabatul cel după Lege	13
Omilia a XXII-a	
La același praznic [al Înălțării Domnului]; întru care [se vorbește] și despre patimi și virtuți	25
Omilia a XXIII-a	
La cea de-a zecea Evanghelie <i>de dimineață</i> ; întru care se vorbește și despre războiul [pe care-l ducem] după simțuri și după minte împotriva potrivnicului nostru	37
Omilia a XXIV-a	
La arătarea și trimiterea Duhului Sfânt împlinită în ziua Cincizecimii; întru care [se vorbește] și despre pocăință	47
Omilia a XXV-a	
Rostită în Duminica Tuturor Sfinților	59
Omilia a XXVI-a	
Rostită la vremea secerișului; întru care [se vorbește și] despre secerișul cel duhovnicesc	69
Omilia a XXVII-a	
Rostită și aceasta la vremea secerișului; întru care [se vorbește] și despre secerișul nostru rațional, care va să fie	79
Omilia a XXVIII-a	
Rostită la prăznuirea Sfinților și corifeilor Apostoli Petru și Pavel	89

Omilia a XXIX-a

Având ca subiect pe paralyticul care,
după Evanghelistul Matei, a fost tămăduit
în Capernaum; întru care [se vorbește]
și despre întristarea cea după Dumnezeu 99

Omilia a XXX-a

Având ca subiect pe cei doi orbi care, după
Evanghelistul Matei, și-au redobândit vederea în casă;
întru care [se pomenește] și despre faptul că nu există
credință cu adevărat în afara faptelor de pocăință 111

Omilia a XXXI-a

Rostită la săvârșirea litaniei din ziua întâia
a lunii august 123

Omilia a XXXII-a

La Evanghelia după Matei
a celei de-a noua duminici; întru care
[se vorbește] și despre cercări 135

Omilia a XXXIII-a

Despre virtuți și patimile potrivnice lor
și că lumea, al cărei stăpânitor este
diavolul nu este zidirea lui Dumnezeu,
ci cei care s-au supus [diavolului] prin reaua
întrebuințare a zidirilor. Rostită la litie 145

Omilia a XXXIV-a

La cinstita Schimbare la față a Domnului
și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos;
întru care se înfățișează că lumina de la această
[Schimbare] este nezidită 155

Omilia a XXXV-a

La aceeași prăznuire a Schimbării la față a Domnului,
întru care se arată că, chiar dacă lumina cea
preadumnezeiască care [s-a arătat] atunci este nezidită,
nu este ființa lui Dumnezeu 167

Omilia a XXXVI-a

La Evanghelia celei de-a unsprezecea duminici,
a Evanghelistului Matei, având ca subiect
parabola care zice: *Asemănatu-s-a Împărăția cerurilor
omului împărat care a voit să se socotească; întru care*
[se pomenește] și despre îngăduință și milostivire 179

Omilia a XXXVII-a

La Întrupatocinstita Adormire a Întrupatopreacuratei
Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare
și Pururea Fecioarei Maria 189

Omilia a XXXVIII-a

La întâia [Evanghelie] de la Utrenie; întru care [se arată]
și că nu e de ajuns dumnezeiescul Botez să-l mântuiască
pe om dacă nu se străduie să aibă și păzirea
dumnezeieștilor porunci 203

Omilia a XXXIX-a

Rostită la litia ținută la plaga de atunci,
cea neobișnuită și larg răspândită, a morții 213

Omilia a XL-a

La Întrupatocinstitul profet, Înaintemergător
și Botezător al Domnului, Ioan 223

Omilia a XLI-a

La Evanghelia după Matei din cea de-a paisprezecea duminică;
la parabola care [ne] cheamă la nunțile Fiului; întru care
[se face răspuns] către cei care zic: De ce i-a chemat
Dumnezeu pe cei care nu ascultă deloc – sau care nu ascultă
prin fapte –, și de ce i-a făcut pe cei care vor fi pedepsiți? 241

Omilia a XLII-a

La Mântuitoarea naștere a Întrupatopreacuratei
Doamnei noastre, de Dumnezeu Născătoarea
și Pururea Fecioara Maria 253

Omilia a XLIII-a

La Evanghelia după Matei a celei de-a șaptesprezecea
duminici de peste an, cea despre femeia canaaneancă;
întru care [se spune] și despre nimicnicia omului și despre
cea vrednică de laudă smerenie 263

Omilia a XLIV-a

La Sfântul Apostol și Evanghelist și cel mai iubit
al lui Hristos, Ioan Teologul; întru care [se pomenește]
și despre iubirea către Dumnezeu și către aproapele 273

Omilia a XXI-a

La Înălțarea Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos; întru care se arată și cum se plinește Sabatul cel după Lege

1. Iudeii prăznuiau Paștile cel după Lege, adică trecerea din Egipt în pământul Palestinei¹. Am prăznuit și noi Paștile cel după Evanghelie², [adică] trecerea firii noastre, întru Hristos, de la moarte la viață³, de la stricăciune la nestricăciune⁴. Oare ce cuvânt va putea exprima cel mai bine superioritatea care rezultă de aici [comparând acest Paști] față de solemnitățile acelu vechi așezământ de Lege și față de temeiturile [acelor] sărbători? Dar nici un cuvânt omenesc nu ar putea spune în chip vrednic cât de mare este această superioritate! [Însă] Înțelepciunea enipostatică a Tatălui cel Preaînalt, Cuvântul cel mai înainte de veci și mai presus de ființă al lui Dumnezeu, Care S-a unit cu noi din iubire de oameni și a petrecut împreună cu noi⁵, a arătat acum în realitate un temei de sărbătoare care este mai presus, în chip deosebit, față de [însăși] această superioritate [a Paștilor noastre]. Căci acum sărbătorim

¹ Cf. Ieș. 12, 1-28.

² Cf. I Cor. 5, 17.

³ Cf. In 5, 24, I In 3, 14.

⁴ Cf. I Cor. 15, 42, 50.

⁵ Cf. In 1, 14.

trecerea firii noastre întru El nu de la cele de dedesubt ale pământului la pământ, ci de la pământ la cerul cerului și la tronul de dincolo de [cer] al Celui care stăpânește peste toate.

2. Căci astăzi, Domnul, după Înviere, nu doar a stat în mijlocul ucenicilor Săi, ci S-a și despărțit de ei, și pe când priveau ei⁶, S-a înălțat la cer și S-a întors și a intrat în ceea ce cu adevărat este Sfânta Sfințelor⁷ și a șezut de-a dreapta Tatălui⁸, *mai presus decât toată începătoria și stăpânia și decât tot numele și vrednicia care se cunoaște și se numește, atât în veacul acesta, cât și în cel viitor*⁹. Iar după cum înainte de Învierea Domnului s-au petrecut multe învieri, la fel, și înainte de Înălțarea Lui, s-au petrecut multe înălțări. Căci și pe profetul Ieremia¹⁰ l-a ridicat Duhul, și pe Avacum¹¹, îngerul, iar mai mult decât în cazul altora, este scris că Ilie a fost înălțat într-un car de foc¹². Dar nici acesta nu a trecut dincolo de hotarele din jurul pământului, ci înălțarea fiecăruia dintre aceștia era un fel de mutare [din loc], care îl răpea de pe pământ, nu îl scotea din cele din jurul pământului, precum și aceia care au înviat [înainte de Hristos], iarăși s-au întors în pământ și au murit cu toții. Dar în ceea ce-l privește pe Mântuitorul Hristos, așa cum *după ce a înviat [El] din morți, moartea nu mai are stăpânire asupra Lui*¹³, la fel și [după] ce S-a înălțat și a șezut întru cele înalte, orice înălțare este mai prejos decât a Lui, dând mărturie tuturor că Acesta este Dumnezeu peste toate.

3. Și acesta este muntele cel vestit al lui Dumnezeu, după Isaia¹⁴, și casa lui Dumnezeu cea mai presus de toate piscurile

⁶ Cf. Fapte 1, 6-11, Lc. 24, 50-51.

⁷ Cf. Evr. 9, 12.

⁸ Cf. Fapte 2, 33.

⁹ Ef. 1, 20-21.

¹⁰ Este vorba mai degrabă de Profetul Iezechiel, cf. Iez. 3, 12; 11, 1, 24; 43, 5.

¹¹ Cf. Bel și bal., 43.

¹² Cf. IV Rg. 2, 11.

¹³ Rom. 6, 9.

¹⁴ Cf. Is. 2, 2.

cele înalte ale munților celor inteligibili: trupul cel stăpânesc. Fiindcă nu un înger, nu un om¹⁵, ci Însuși Domnul în trup a venit și ne-a mântuit pe noi, făcându-Se om ca noi, pentru noi, și rămânând Dumnezeu în chip neschimbat. Căci precum a coborât, nu mutându-Se¹⁶, ci pogorându-Se [la starea noastră], la fel iarăși Se întoarce, nu mutându-Se cu dumnezeirea, ci punând sus pe tron firea noastră pe care a luat-o. Căci cu adevărat trebuia ca firea noastră cea întâi născută dintre cei morți să fie adusă acolo lui Dumnezeu ca o pârgă a celor întâi născuți¹⁷, pentru tot neamul.

4. Pentru aceasta, dintre multele învieri și înălțări, noi nu prăznuim pe niciuna cum prăznuim Învierea și Înălțarea Domnului, pentru că nu suntem părtași și nici nu vom fi părtași ai acestor alte [învieri]. Căci de la ele nu ne folosim cu nimic mai mult decât de faptul că ne călăuzesc spre credința în Învierea și Înălțarea Mântuitorului nostru, la care suntem părtași și la care vom fi părtași cu toții. Pentru că aceasta este [cu adevărat] înviere a firii omenești și înălțare a ei, și nu este simplu [numai înviere și înălțare a] firii omenești, ci și a celor care cred în Hristos, a fiecăruia dintre cei care arată credința prin faptele lor¹⁸. Căci ceea ce a devenit Domnul, pentru noi a devenit, El fiind nenăscut și nezidit după dumnezeirea Sa; și viața pe care a trăit-o, pentru noi a trăit-o, arătându-ne calea care duce la viața cea adevărată; și cele pe care le-a pățimit cu trupul, pentru noi le-a pățimit, ca să vindece patimile noastre; și pentru păcatele noastre a fost dus la moarte; și pentru noi a înviat și S-a înălțat, iconomisind pentru noi de mai înainte învierea și înălțarea cea pentru veacurile cele fără de sfârșit. Pentru

¹⁵ Cf. Is. 63, 9.

¹⁶ Aluzie subtilă la Ef. 4, 8-10: „Cel ce S-a pogorât, Acela este Care S-a suit mai presus de toate cerurile, ca pe toate să le umple”. Nu mutându-Se din dumnezeire.

¹⁷ Cf. I Cor. 15, 23.

¹⁸ Cf. Iac. 2, 18.

că toți moștenitorii acestei vieți urmează, pe cât este cu putință, modul de viețuire al iconomiei Sale pe pământ.

5. Pentru noi, începutul acestei urmări este Sfântul Botez, care este chip al îngropării și Învierii Domnului¹⁹; mijlocul este viața în virtute și petrecerea după evanghelie; iar sfârșitul este biruința contra patimilor prin luptele cele duhovnicești, care ne procură viața cea fără de durere, nestricăcioasă și cerească²⁰, după cum zice și Apostolul către noi, că *dacă viețuiești în trup, vești muri, iar dacă ucideți cu Duhul faptele trupului, vești fi vii*²¹. Așadar, cei care trăiesc după Hristos urmează petrecerii Acestuia în trup: căci fiecare moare la vremea [rânduie], pentru că și Acela a murit cu trupul, și vor și învia [după trup] ca și Acela, slăviți și nestricăcioși – chiar dacă nu acum, ci când va fi vremea, când vor fi și înălțați, după cum spune și Pavel: *Vom fi răpiți în nori, spre întâmpinarea Domnului în văzduh, și așa pururea cu Domnul vom fi*²².

6. Vedeți, dar, cum fiecare dintre noi, dacă va voi, va fi părtaș al Învierii Domnului și al Înălțării Lui și moștenitor al lui Dumnezeu și împreună moștenitor cu Hristos²³? Pentru aceasta ne bucurăm, prăznuind învierea firii noastre, înălțarea și retocmirea ei și începutul învierii și înălțării fiecăruia dintre credincioși, punând înaintea spuselor Evangheliei citite astăzi, că Domnul, înviind, *a stat în mijlocul ucenicilor Săi*²⁴.

7. Pentru ce, dar, a stat în mijlocul lor, iar apoi a călătorit împreună cu ei? *Căci, zice, i-a scos pe aceștia afară până în Betania și, ridicându-și mâinile, i-a binecuvântat*²⁵. Ca să Se arate pe Sine cu totul teafăr și nevătămat, ca să arate că picioarele sunt

¹⁹ Cf. Rom. 6, 4; Col. 2, 12.

²⁰ Avem iarăși folosită triada maximiană *început – mijloc – sfârșit*; cf. Sf. Grigorie Palama, *Omilia XVI*, 34, *VHPF* 11, p. 203 și nota 76.

²¹ Rom. 8, 13.

²² I Tes. 4, 17.

²³ Cf. Rom. 8, 17.

²⁴ Lc. 24, 36.

²⁵ Lc. 24, 50.

puternice și merg fără clătinare, [acele picioare care] suferiseră găurile cuielor, și, de asemenea, [ca să arate] mâinile străpunse de cuie pe cruce și însăși coasta Sa cea împunsă cu sulița, chiar dacă purtau semnele rănilor, spre încredințarea pătimirii mântuitoare. Iar mie mi se pare că prin [spusa] *a stat în mijlocul ucenicilor* arată și că îi întărește în credința în El printr-o așa mare descoperire și binecuvântare a Lui. Căci El nu a stat numai în mijlocul ucenicilor, ci a stat și în mijlocul inimii fiecăruia și a întărit-o prin credință, pentru ca să [se poată] zice și despre însăși fiecare inimă acel cuvânt al psalmistului: *Dumnezeu este în mijlocul ei și nu se va clătina*²⁶. Căci de la acea [întâlnire] s-au făcut Apostolii Domnului statornici și neclintiți.

8. A șezut, deci, în mijlocul lor și le-a spus: *pace vouă!*²⁷ – această dulce și atât de des folosită și obișnuită a Lui spusă. Iar pacea fiind dublă: cea pe care o avem către Dumnezeu, care purcede mai ales din cinstirea lui Dumnezeu, și cea pe care o avem noi între noi, adică cea care se naște în chip firesc din urmarea cuvântului Evangheliei, pe acestea amândouă le-a dat Domnul atunci printr-o singură expresie. Și cum le-a poruncit acestora să facă, atunci când i-a trimis pe ei întâia oară, zicând: *În care casă veți intra, să ziceți „pace casei acesteia”*²⁸, la fel a făcut și El: intrând în casa în care erau adunați, de îndată a dăruit pacea. Și pentru că i-a văzut înspăimântați și tulburați din pricina vederii nesperate și surprinzătoare (căci li se părea, zice, *că văd duh*²⁹, adică ceea ce vedeau ei era o fantasmă), El iarăși, vestindu-le mișcările inimii lor și arătându-le că este Însuși Acela către Care ziceau, înainte de pătimire și de Înviere: *Acum știm că Tu știi toate și nu ai nevoie ca să Te întrebe cineva*³⁰, le-a propus încredințarea prin examinarea și pipăirea

²⁶ Ps. 45, 5.

²⁷ Lc. 24, 36, In 20, 19.

²⁸ Lc. 10, 5.

²⁹ Lc. 24, 37.

³⁰ In 16, 30.

Lui. [Și] când i-a văzut că au primit adevărul³¹, a confirmat încă [acest adevăr] prin examinare, oferindu-le totodată pacea și împărțășirea de mâncare, în timp ce ei priveau. *Iar ei, încă ne-crezând și minunându-se, dar nu pentru că nu erau de acord [cu ce vedeau], ci de bucurie, El le-a zis: Aveți aici ceva de mâncare? Iar ei I-au dat o bucată de pește fript și dintr-un fagure de miere. Și luând, a mâncat în fața lor*³².

9. Acel trup curat a primit hrană după Înviere nu pentru că avea nevoie de hrană, ci ca să confirme Învierea Sa și să arate că același este și acum [trupul] care înainte de pătimire a mâncat împreună cu dânșii. A consumat însă mâncarea nu potrivit firii trupurilor muritoare, ci potrivit lucrării dumnezeiești, și cum ar zice cineva, așa cum focul consumă ceara, cu diferența că focul are nevoie de combustibil pentru a subzista, în vreme ce trupurile nemuritoare nu au nevoie de hrană pentru a subzista.

10. A mâncat o bucată de pește fript și dintr-un fagure de miere, care sunt și acestea simboluri ale Tainei Sale. Căci Cuvântul lui Dumnezeu, unindu-Și după ipostas firea noastră, care era ca un fel de pește care înota în curgerea voluptoasă a vieții pline de plăceri și de patimi și curățind cu focul cel dumnezeiesc și neapropiat al dumnezeirii Lui orice aplecare³³ spre păcat, a făcut-o de aceeași dumnezeire (ὁμόθειον)³⁴ și ca înroșită de foc. Și nu numai frământătura pe care a luat-o pentru noi, ci și pe fiecare dintre cei care [s-au arătat] vrednici de împărțășirea cu El îi îndumnezeiește prin participarea la focul pe care

³¹ Că El este Hristosul.

³² Lc. 24, 41-43.

³³ Este vorba de nepățimire, ca biruință asupra firii păcătoase, prin nimicirea de către focul iubirii dumnezeiești curățitoare a oricărei dispoziții păcătoase a sufletului. Această biruință însă nu este biruința noastră, ci aparține exclusiv lucrării dumnezeiești mântuitoare, fără de care nu există nimic cu putință.

³⁴ Ὁμόθειον. Termenul poate fi tradus și prin *aceeași cu Dumnezeu, asemenea cu Dumnezeu, una cu Dumnezeu*. În acest context, el este un sinonim pentru *îndumnezeire*.

Domnul a venit să îl arunce în lume³⁵. Pe de altă parte, firea noastră se aseamănă cu un fagure de miere, [deoarece] ca într-un fagure ține teaurizată în trup, ca o miere, comoara cea cuge-tătoare; sau mai degrabă astfel este fiecare din cei care cred în Hristos, căci au harul Dumnezeiescului Duh păstrat în suflet și în trup, ca mierea în fagure. Iar Domnul mănâncă din acestea, fiindcă cu plăcere face propria Lui mâncare mântuire fiecărui³⁶ dintre cei care se împărtășesc de firea [umană]. Însă nu mănâncă tot, ci *dintr-un fagure de miere*, adică mănâncă doar o parte, pentru că nu toți au crezut. Și nu își ia El Însuși prin Sine partea aceasta, ci Îi este dată de către ucenici. Căci ucenicii Îi aduc [la El] doar pe cei care cred, deosebindu-i de cei necredincioși.

11. Astfel, și din aceste motive, mâncând Domnul din pește și din fagurele de miere în fața ucenicilor Săi, le-a adus aminte și de cuvintele Sale pe care dinainte le-a spus lor, atunci când mergea spre pătimire, înfățișându-Se pe Sine și din acestea că este [cu] adevărat [El]. Căci așa cum a spus mai înainte, așa au și decurs lucrurile. *Și le-a deschis lor mintea ca să priceapă Scripturile*³⁷ și să cunoască că astfel era scris, că astfel s-a petrecut și că astfel trebuia, ca din nemăsuratul ocean al iubirii de oameni, Fiul cel Unul-Născut al lui Dumnezeu să Se facă om, pentru oameni, să fie arătat și mărturisit de sus prin glasul părintesc și prin epifania Dumnezeiescului Duh³⁸, să fie crezut și să se minuneze de El [oamenii] din pricina lucrărilor și cuvintelor Sale extraordinare, să fie zavistuit și vândut de cei care nu căutau slava lui Dumnezeu, ci slava oamenilor, să fie răstignit, să fie îngropat și să învieze din morți a treia zi, să se propovăduiască întru numele Lui pocăința și iertarea păcatelor și propovăduirea să înceapă de la Ierusalim, iar propovăduitori

³⁵ Cf. Lc. 12, 49.

³⁶ Cf. Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Quaestiones et dubia* 45, CCSG 10, p. 38, VHPF 1, p. 112.

³⁷ Lc. 24, 45.

³⁸ Cf. Lc. 3, 22.

și martori ai acestora să devină înșiși cei care au fost martori oculari și slujitori ai Lui – căroră și promițându-le că le [va] trimite de sus făgăduința Tatălui, adică pe Duhul cel Sfânt, le-a poruncit să rămână în Ierusalim până ce se vor îmbrăca cu putere de sus³⁹.

12. Vorbind astfel Domnul cu Ucenicii Lui [despre] cele mântuitoare, i-a scos pe ei din casă și i-a dus până în Betania⁴⁰; apoi binecuvântându-i, S-a despărțit de ei și a fost purtat la cer⁴¹ și, întrebuițând norul cel de lumină ca pe un car⁴², S-a înălțat în slavă și a intrat în Sfânta Sfintelor cea nefăcută de mână⁴³ și a șezut de-a dreapta măririi în ceruri⁴⁴, făcând frământătura noastră de un tron [cu dumnezeirea] (ὄμοθρονον), ca una care [a devenit] de aceeași dumnezeire (ὄμόθεον)⁴⁵. Și cum apostolii nu au încetat să își ațintească ochii către cer, au aflat, prin purtarea de grijă a îngerilor, că *astfel va și veni din cer*⁴⁶, sub privirile tuturor. În același fel le-a grăit și Domnul Însuși mai înainte, iar Daniel mai înainte a văzut. Căci zice: *Am văzut pe Fiul Omului venind pe norii cerului*⁴⁷; iar Domnul zice: *și vor vedea toate neamurile pământului pe Fiul Omului venind pe norii cerului*⁴⁸.

13. Atunci Ucenicii, după ce s-au închinat⁴⁹, [s-au întors] de la muntele Eleonului – acolo unde S-a și înălțat Stăpânul Cel mai presus de ceruri, Care S-a pogorât [din cele mai presus de ceruri] și a făcut pământul cer și iarăși a urcat [acolo] de unde a și coborât, și le-a unit pe cele de jos cu cele de sus și

³⁹ Cf. Lc. 24, 46-49.

⁴⁰ Lc. 24, 50.

⁴¹ Lc. 24, 51.

⁴² Cf. Fapte 1, 9.

⁴³ Cf. Evr. 9, 11.

⁴⁴ Cf. Fapte 2, 33.

⁴⁵ A se vedea anterior nota 34, p. 18.

⁴⁶ Cf. Fapte 1, 11.

⁴⁷ Dan. 7, 13.

⁴⁸ Mt. 24, 30.

⁴⁹ Cf. Lc. 24, 52.

a întemeiat o singură Biserică, cerească și pământească în același timp, spre slava iubirii Sale de oameni –, [așadar], bucurându-se, [ucenicii] *s-au întors în Ierusalim și erau în toată vremea în Templu, având mintea în cer, laudând și binecuvântând*⁵⁰ pe Dumnezeu și pregătindu-se pentru primirea venirii făgăduite a Dumnezeiescului Duh.

14. Fraților, aceasta este, pe scurt, petrecerea celor care poartă numele de la Hristos: a stăruii în cereri și rugăciuni⁵¹, a avea ochiul minții ațintit, întru asemănarea îngerilor, către Stăpânul cel mai presus de ceruri, laudându-L și binecuvântându-L printr-o petrecere fără prihană, și a primi astfel venirea Lui cea tainică, după [psalmistul] care zice către El: *Voi înălța psalm și voi înțelege pe calea fără prihană. Când vei veni la mine?*⁵². Aceasta o arată limpede și marele Pavel zicând: *Petrecerea noastră este în ceruri*⁵³, unde Iisus a intrat pentru noi ca înaintemergător⁵⁴. Către aceasta ne călăuzește și corifeul Petru, zicând: *încingând mijloacele cugetului vostru, trezindu-vă, nădăjduiți desăvârșit în harul care [vi] se va da vouă, la arătarea lui Iisus Hristos*⁵⁵, pe Care, *fără să-L vedeți, Îl iubiți*⁵⁶. Aceasta și Domnul a lăsat-o să se înțeleagă: *Să fie mijloacele voastre încinse și făcliile voastre aprinse. Și voi fiți asemenea oamenilor care așteaptă pe Domnul lor, când să-I deschidă*⁵⁷. Astfel, nu a stricat [nici] Sabatul, ci l-a împlinit⁵⁸, arătând că Sabat cu adevărat binecuvântat este ziua încetării lucrărilor trupești spre folosul a ceea ce este mai bun, și de aceea binecuvântarea este legată de acesta, pentru că, încetând noi de la lucrările cele pământești și care nu peste

⁵⁰ Lc. 24, 53.

⁵¹ Cf. Rom. 12, 12.

⁵² Ps. 100, 2.

⁵³ Filip. 3, 20.

⁵⁴ Evr. 6, 20.

⁵⁵ I Pt. 1, 13.

⁵⁶ I Pt. 1, 8.

⁵⁷ Lc. 12, 35-36.

⁵⁸ Cf. Mt. 12, 1-8.

mult timp vor înceta, ne dedicăm lui Dumnezeu, căutând cu nădejdea ce nu [va fi] rușinată pe cele cerești și fără de prihană.

15. Așadar, în Legea cea veche una [singură] din zilele săptămânii era Sabat⁵⁹. Și de aceea li s-a părut iudeilor celor fără de minte că Domnul strică Sabatul cel rânduit de Lege. Însă El zice: *nu am venit să stric Legea, ci să o plinesc*⁶⁰. Cum, dar, nu a stricat acest Sabat, ci a plinit și în această privință Legea? Făgăduind că Îl va da pe Duhul Sfânt celor care-L cer⁶¹ zi și noapte și poruncind să fie totdeauna în stare de trezvie și de priveghere – căci zice: *Fiți gata, că în ceasul în care nu gândiți va veni Fiul Omului*⁶² – a făcut toate zilele Sabaturi binecuvântate pentru cei care aleg să-I slujească în chip desăvârșit, iar în acest fel nu a stricat, ci a plinit Legea și în această privință.

16. Iar voi, care sunteți încurcați cu lucruri lumești, dacă vă veți ține departe de nesaț și de toată pizma dintre voi și dacă vă veți strădui să țineți calea adevărului și să fiți cumpătați, veți face toate zilele Sabaturi, prin nelucrarea celor rele. Când se întâmplă să fie ziua care e mai mult decât altele [lucrătoare] a mântuirii, trebuie să încetăm [chiar] și de la faptele și cuvintele cele care nu sunt reproșabile și să rămânem cu răbdare în biserica lui Dumnezeu, să plecăm urechea cu bună pricepere la ce se citește și la învățătură, dedicându-ne cu [inimă] frântă cererii, rugăciunilor și cântărilor celor către Dumnezeu. Căci astfel veți împlini și voi Sabatul, petrecând după Evanghelia harului lui Dumnezeu și tinzând ochii cugetului către Hristos, Cel Care, dimpreună cu Tatăl și cu Duhul, șade mai presus de boltile cerești și Care ne-a făcut pe noi fii ai lui Dumnezeu, adoptați nu doar în baza unui nume gol⁶³, ci întru părtașia Dumnezeiescului Duh, prin Trupul și Sângele Său, fiind dintr-o familie cu Dumnezeu și unii cu alții.

⁵⁹ Cf. Ieș. 20, 8; 23, 12, 34, 21.

⁶⁰ Mt. 5, 17.

⁶¹ Cf. Lc. 11, 13.

⁶² Mt. 24, 44

⁶³ Cf. Rom. 8, 14-17.